
SPLAV!

Sobotecký pravidelný
lehce avantgardní věstník

číslo 3

5. 7. 2010

ročník 12

Ve znamení jinu

Tušíte správně, budete muset vydržet ještě jeden úvodník věnovaný změně na postu šéfredaktora našeho věstníku. Je zde ovšem jeden významný rozdíl. Oba předchozí texty vyvolávaly dojem, že šlo o spíše nahodilé šťastné řešení komplikované soustavy personálně-disponibilitních rovnic. Co když je ale tato nahodilost jen zdánlivá?

V průběhu šrámkovského týdne se totiž po Anně Buchalové ujme téměř stejně významné velitelské funkce, zastávané doposud muži, i další žena – Iveta Radičová. A to už nemůže být náhoda. Jak je známo, významné dějinné změny nastávají buď skokově (např. defenestrace), nebo mají charakter samovolné plíživé proměny (např. globalizace). Ve druhém případě stávající struktury obvykle až s křížkem po funuse zjistí, že klíčové posty byly postupně potichu obsazeny nepřítelem, že se doba změnila a starým způsobům nezbyvá než vyklidit pozice. Nebytí této nešťastně nápadné časové shody, možná by si mnozí ani neuvědomili, že obdobným dějovým obratem procházíme právě teď. Nadvláda mužů se pozvolna (jak je patrné ze složení nové české vlády), ale jistě (jak je patrné ze složení nového českého parlamentu) chýlí ke konci. Nebylo potřeba pomýlených iniciativ vyžadujících zavedení pozitivní diskriminace, to dějiny samy otáčejí kormidlem. Vstupujeme do věku jinu.

Jaký bude? Soudě podle tradičního čínského učení, bude temný, měsíční, zimní, severní, přízemní, levý, prázdný, pasivní. Soudě podle ankety *Co na to děti*, která vyšla minulý týden v MF Dnes, bude špatný, protože zlevní ženské věci jako líčení a manikúra a podraží klučičí věci jako holení a pivo. Soudě podle mediální prezentace nových českých poslankyň, bude blondatý, fotogenický, cílevědomý, upovídaný, netrpělivý a kultivující. Soudě podle článků o Ivetě Radičové, bude slušný, zdvořilý, důstojný, vzdělaný a citlivý. Soudě podle Aničky, bude malý, černovlasý, veselý a nenápadně výkonný.

Přemýšlivý čtenář se možná podiví, proč autorka tohoto textu – žena – neprozřetelně upozorňuje představitele stávajících mocenských struktur – muže – na probíhající operaci ještě před jejím úspěšným završením. Nuže, pánové, domníváte se snad, že ještě dokážete zvrátit vítězství na svou stranu? Ve spektru účastníků festivalu jste byli přečísleni již dávno. Jak se včera ukázalo, ženy již pronikly i do tak výsostných vod, jakými je mužský pěvecký sbor. Možná se stále ještě odmítáte smířit se skutečností. Nezbyvá než doufat, že najdete sílu k důstojné kapitulaci dříve, než jednou zjistíte, že jste přijeli na Milčinu Sobotku.

Tereza Botlíková

PROGRAM

9.00 zahrada Šrámkova domu

Zahájení dětské dílny

9.00 mateřská škola

Zahájení dílny učitelek mateřských škol

9.00 sál spořitelny

Rudolf Matys: Různé interpretace Máchova *Máje*

Přednáška

11.00 Šrámkův dům

Prezentace sbírky různých vydání *Máje*

13.30 zahrada Šrámkova domu

Koncert Pěveckého sboru Beseda

Mužský pěvecký sbor z Valašského Meziříčí

15.00 sál spořitelny

Obraz ze života mého...

Setkání s K. H. Máchou, prostřednictvím autobiografického milostného příběhu *Marinka*. Dále zazní fragmenty z Máchových veršů a z jeho *Krkonošské pouti*. Účinkují: Štěpán Rak a Alfred Strejček

16.00 Šrámkův dům

Karel Mráz: *Jasná noci, temná noci* – rozhlasový portrét K. H. Máchy

Poslech rozhlasového pořadu

17.00 zahrada Šrámkova domu

Autorské čtení Miloslava Topinky

19.30 Městské divadlo

Karel Hynek Mácha: *Máj*

Máchův *Máj* v podání Bány Hrzánové. Divadlo Viola Praha

22.00 Šrámkův dům

Film *Zapadákov*

22.30 Městské divadlo

Film *Cikáni*

Filmová projekce filmu *Cikáni* z roku 1921 s hudebním doprovodem Jiřího Šlupky Svěráka

JÍDELNÍČEK

Snídaně

Ovocný jogurt, houska, máslo, čaj

Oběd

Zeleninová polévka s pohankou
Smažený květák, brambory vařené, tatarka

Večeře

Pikantní fazole s masem, chléb

Mácha: básník široké duše

Dnes přinášíme rozhovor s Rudolfem Matysem, (nejen) básníkem a esejistou, který je prvním přednášejícím na letošní Šrámkově Sobotce.

Na úvod bych Vás chtěla poprosit o drobné nastínění tématu Vaší pondělní přednášky. Čím byste posluchače nalákal?

V zásadě došlo ke změně programu. Původně měly být tématem různé nahrávky Máchova *Máje*, nicméně můj komentář k jeho různým interpretacím se do rukou studentů již dostal v podobě namnožených CD. Proto jsem se rozhodl, i s ohledem na počasí, téma trochu odlehčit a vynechat tak složité literární analýzy, které by mohly být pro posluchače nestravitelné. Téma bych nazval „Praha za Máchových časů“. Chci sestavit určitou mozaiku o životě a prostředí, ve kterém bylo Máchovi určeno žít prakticky od narození až do smrti. Jak Praha vypadala, jak vypadaly její ulice, jak se Pražané strojili, jak se bavili, jaký byl tehdejší postoj k ženám či s jakými cizinci se mohl Mácha setkat. Dále bych chtěl navázat na povídání o Hynku Kommovi, které jsem započal na zahájení ŠS a které má ještě dobrodružné pokračování.

Tímto se tedy zcela mění téma Vaší přednášky...

Kdyby byl zájem, mohu zítra uvést pár obecných informací, jinak posluchače spíše odkážu na zmiňované CD, kde je vše podstatné. Vzhledem k letošnímu výročí se chystá velká publikace Dušana Prokopa *Knihy o Máchově Máji*. Vyjde v nakladatelství Academia a bude rovněž doprovázena kolekcí nahrávek *Máje*, které okomentuji, ovšem trochu odlišně.

Co soudíte o filmu režiséra F. A. Brabce a jeho interpretaci knihy?

Viděl jsem ho, ale ne do konce. Srovnal bych jej s jeho *Kyticí*, která mi přišla přijatelnější, protože Brabec je především dobrý kameraman. Kytice vynikala bohatstvím obrazu. Do *Máje* však začal přidávat nová dějová pásma a udělal z něj klasický romantický příběh. Kdyby to tak Mácha chtěl napsat, tak to napíše. Podle mě se z různých filmových ztvárnění *Máje* nepovedlo žádné. Nejspíše to ani není možné. Buď kýč, anebo experiment.

V letech 1965–1966 jste také pracoval v Psychiatrické léčebně v Praze-Bohnicích jako psycholog se zaměřením na biblioterapii (léčení pomocí literatury). Co bychom si pod tímto pojmem měli představit?

To je velice složitá věc. V podstatě jde o skupinovou psychoterapii užívající různé literární modely. Analyzuje se motivace různých literárních postav a právě na těchto modelech se lidé učí reflektovat svou vlastní pozici v různých sociálních skupinách. Tehdy se jednalo přímo o odborný výzkumný úkol. Hledaly se meze možností pro využití literatury v léčení schizofrenie a různých jiných psychických nemocí. Občas se mi v rádiu (Český rozhlas, pozn. red.) po této práci stýskalo, protože je to činnost, kde zřetelněji vidíte výsledky svého snažení.

Čtla jsem Váš článek o často se opakujících chybách v mluveném projevu. Všimáte si těchto omylů i ve všedních rozhovorech?

V běžném hovoru ne. Sleduji to ve veřejnoprávních médiích, protože ta mají vůči veřejnosti jisté povinnosti. Mezi ty patří i úroveň jazyka.

Pokud bychom se vrátili k Máchovi, je i Vaše vlastní tvorba ovlivněna *Májem*? Může být vůbec jakákoliv tvorba „po *Máji*“ *Májem* nedotčena?

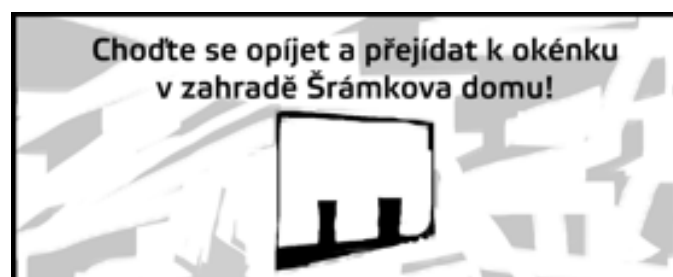
Ne. Jak řekl Šalda: Mácha byl Jan Křtitel české poezie. Pokřtil všechny, kteří vezmou do ruky pero, tužku, nebo začnou klapat do klávesnice. Přitom na něj ale vůbec myslet nemusejí. Jeho tvorba se už rozpustila do krevního oběhu českých básníků. Projevilo se to i v roce 1936, kdy se při příležitosti Máchovy smrti každý hlásil k jeho dílu po svém. Byli to tvůrci z různých oborů a také nejrozumnějších názorů. Katolíci, surrealisti, tradicionalisté. V *Máji* může každý spatřovat něco jiného, zároveň je to však úhelný kámen, se kterým se už nedá pohnout. Jedná se o jednu z největších evropských skladeb vůbec.

Proč právě *Máj*? Čím je natolik zásadní?

Jednak v té době neexistovalo nic lepšího, jednak Mácha věděl, co napsat, aby zapůsobil. Na druhou stranu opravdový básník to v posledku vědět nemůže, protože každé dílo na úrovni *Máje* se nutně přelévá přes významy, které do něj vložil sám autor. Jinak by se nemohlo stále znovu a znovu aktualizovat i v pozdějších dobách, kdy už se podmínky života naprosto změnily. Mácha na nás ale přesto působí dojmem současného autora.

Důležitou věcí je napětí mezi Máchou a jeho kritikou. Rozdíl měřítko se rovnal rozdílu prostředí, ze kterého dané myšlení vycházelo. Tedy rozdíl mezi „tradiční českou vesnicí“, uzavřenou do světa svých vlastních problémů, a mezi „městem“, místem, kde se setkávaly nejrozumnější názory. Pro vesnici existovalo vnímání pouze cyklického času, město však poskytovalo širší horizont. Mácha byl první, kdo pochopil a přijal duši města. Nemyslím tím, že by psal jen o městě. V první řadě je tu zobrazována příroda. Ale jaká! Básníci české vesnice netoužili po přírodě a svobodě, kterou příroda symbolizovala, pro ně to bylo samozřejmé, a právě proto pouze člověk z velkoměsta, básník široké duše, tuto touhu mohl pochopit.

Lucie Štátná

Šrámkova Sobotka zahájena snadno a rychle

Když něco režíruje Hana Kofránková, můžeme si být na 99 % jisti, že to bude zajímavé. To znamená hlavně jedno: určitě se nebudeme nudit. Někdy se pozastavujeme nad podivností, někdy nás bolí bránice od smíchu – to ostatně záleží na individuálním vkusu každého z nás a především potom na těch, kdo se pod její režijní taktovku odvázně vydají. Při letošním zahájení to byli Tomáš Křikava, jinak také „styčný důstojník“ hudební dílny studentů, a festivalová stálice René Nekuda (pro připomenutí: to je ten, co nás loni na závěrečném večeru dílen tak usilovně přesvědčoval o tom, že má měkký pyj a jiné neřesti). Ač jsem se v prvních chvílích představení poněkud vyděsil, že se bude z jejich strany jednat o rádoby vtipný estrádní projev, již brzy poté mě chmury opustily – ono to totiž opravdu vtipné bylo!

Na rozdíl od nedešifrovatelných komiksů, kterými nás Splav! letos opět zásobuje, byl dokonce humor dvojice Nekuda-Křikava pochopitelný celému publiku, které tvořili většinou návštěvníci postarší. A někteří z nich se zahájení i přímo účastnili. Když si totiž organizátoři uvědomili, jak to Máchovo výročí letos hezky vyšlo (a že téma Sobotky je tedy jasné), začali se objevovat další a další jubilanti. Pravda, všichni jsou mladší než náš slavný rozervanec, kterému by tento rok bylo krásných 200, ale kdyby to zákony fyziky dovolovaly, řekl bych snad, že paní Marie Nýdrová, která zakrátko oslaví již devadesáté narozeniny, ho ještě předběhne – elánu má totiž na rozdávání. A s touto sympatickou postarší dámou se na jevišti sálu spořitelny objevili i mladší oslavenci, za všechny připomenu paní učitelku Marii Sekerovou, sympatickou Leu z Íčka, naši slovutnou slečnu šéfredaktorku Anču nebo nejčerstvějšího vyznavače jazyka, řeči a literatury Honzu Janatku mladšího.

Musím uznat, že mě letos slavnostní zahájení bavilo asi nejvíce za posledních několik let. Šlupka hrál krásně jako vždy a publikum se zapojovalo do programu skrze vědomostní test, kterým Nekuda s Křikavou prověřili naše znalosti o KHM. Otázky byly záludné, bez mučení přiznám, že několik z nich mě opravdu zaskočilo (například jsem vůbec netušil, že *Máj* byl věnován nějakému Hynku Kommovi, pekařovi z Malé Strany, který byl pokoutní nekrofil). Speciálním překvapením potom byl menší upgrade sobotecké hymny, který spočíval v nahrazení textu „Znám já jeden krásný zámek“ Máchovým patetickým předzpěvem *Máje*, nazvaným „Čechové jsou národ dobrý“. Šlupkovi patří můj obdiv za to, že na stejný rytmus obou textů přišel. Asi je větší Soboťák než já.

Michal Sedláček

Víly kvílí

Šrámkova zahrada v horkých letních dnech, kterých se letošní Sobotka dočkala, skýtá oázu v tom pravém slova smyslu – hladovějící nakrmí, žíznivé napojí, a ti nejrychlejší dokonce ukořistí na pár chvil blahodárny stín. Poetické odpoledne není na Šrámkově Sobotce žádným nováčkem, většinu z nás také nepřekvapí fakt, že jeho aktéři tradičně patří k těm nejmladším v celém programu festivalu. Stejně jako tradičně byl ovšem i letos začátek naplánován na dobu čerstvě „pobědovou“, což sice neubere na kvalitě sledovanému materiálu, nicméně hamburská vepřová kýta s houskovým knedlíkem dost možná zatíží divákovy útroby víc, než by bylo za daných okolností záhodno. Prostor za knihovnou a Šrámkovým domem se tedy něco po jedné hodině odpolední poměrně slušně zaplnil, aby buzení přejedených a upocených nebožáků mohlo začít. A že se toho herci (a především herečky) zhostili celkem slušně. Jako první ze dvou vystupujících těles se představilo důvěrně známé Studio Šrámkova domu, konkrétně jeho nejmladší členky, které zahájily program krátkou etudkou na motivy textu Pavla Šruta, pojmenovanou *Kam víly nemo-hou*. Nutno poznamenat, že se vedoucí Lada Blažejová Šrutem nechala inspirovat pouze částečně a zbytek námětu, potažmo scénář, jsou ryze autorské. O kvalitě Ladiny práce svědčí mnohé úspěchy souboru, a včerejší drobnička o vílách nám potvrdila, že když se chce, o nápady není nouze. Choreograficky šlo o dílko nápadité („víly“ tematika k tanci a zajímavému choreografickému zpracování přímo vybízí), ručně vyráběné kostýmy byly také dobrým tahem a celé představení činily homogennějším. Já osobně kvituji s povděkem živý hudební doprovod v podobě akustické kytary. Snad jen neúnosné horko způsobilo, že se jindy tak neúnavné divenky zdály lehce vyčerpané a bez elánu, což ovšem řádně napravily ke konci desetiminutovky, kdy ohlušujícím jekotem dokonale probraly veškeré osazenstvo zahrady a přilehlých prostor.

O druhou a poněkud delší polovinu poetického odpoledne se postaralo Arcibiskupské gymnázium z Prahy, jehož studentky a studenti předvedli pásmo alžbětinských textů nazvané *Setkání se Shakespearem*. Šlo dokonce o setkání několikanásobné – dívky a chlapci se pustili do nastudování fragmentů rovnou čtyř velice známých děl dvorního dramatika královny Alžběty. Začátek byl opravdu podařený a upoutal pozornost místy apatických diváků. Romeo, Julie, zkrocená zlá žena, Macbeth a Hamlet se představili v uvedeném pořadí. Zaujali všichni, ale každý po svém. Představení se mi celkem líbilo, jen na mě jednotliví herci působili jako současně v různých sportovních odvětvích. Julie soutěžila v tichém mluveném projevu a hodů hadrovou panenkou, Romeo v napodobování venezuelských telenovel s přesvědčivostí téměř přesvědčivou. Zlou ženu jsme za-

stihli cestou na světový šampionát v dominování, měla dokonce i bičík a síťované punčošky, čímž nápadně připomínala sobotní představení *Věc Makropulos* (další disciplíny nechám na fantazii čtenářů Splav!u). Přestože z představení čísel nápaditost, jako celek hra působila lehce neučesaně, k čemuž přispěla kostýmová a rekvizitní neucelenost – večerní šaty, sportovní košile a plastový kelímek pro mne nejsou zrovna hvězdným triem.

Anna Buchalová

Vernisáž u Šolců: Odhalen pomník neznámého básníka

Už jsme si zvykli, že vernisáže v Galerii Karla Samšiňáka v Šolcově statku představují komplexní kulturně-vzdělávací zážitek. Ani včera tomu nebylo jinak, jak se mohli přesvědčit návštěvníci té zatím poslední.

V lapidáriu, otevřeném v loňském roce po rekonstrukci z maštale, pokračuje výstava soch Petra Kavana. Výstava obměněná, proto si na začátku další Šrámkovy Sobotky zasloužila další vernisáž. Majitel statku RNDr. Jan Samšiňák přivítal všechny přítomné a pak už začalo vystoupení Českého saxofonového kvarteta. Mezi skladbami byli návštěvníci poučeni o dějinách a druzích saxofonů, o dějinách a osobnostech českého jazzu... To nebudiž bráno jako sarkasmus: hudba byla svižná, čistá, zábavná, nenudila, předěly mezi skladbami odsýpaly a nešustily papírem učebnic. Když je jeden ze saxofonistů ostatně prasynovcem Kamila Běhounka, českého swin-gaře světového kalibru, nezmiňte se o tom.

Poté už bylo lapidárium otevřeno a slavnostně odhalena socha neznámého básníka z dílny Petra Kavana (publiku se neukázal, ale jak víme, nacházel se 8,5 metru severozápadně od majitele statku, dáno souřadnicemi dispečerů letového provozu). Sobotka má tedy o jednu sochu navíc, a to sochu velmi důležitou. Spočteme-li poměr počtu soch básníků slavných a soch básníků neznámých a zapomenutých, kdo si svůj pomník zaslouží víc?

Jan Smolka

Na Besedě

Tradiční bod festivalového programu Šrámkovy Sobotky, koncert vážné hudby v soboteckém kostele sv. Maří Magdaleny, bývá pro návštěvníky velmi příjemným zážitkem. Účastníkům nabízí prostor pro zastavení a kontemplaci uprostřed festivalového

shonu, včera nadto prostor kostela poskytl možnost osvěžujícího ochlazení v parném dni. Po varhanním koncertě či loňském vystoupení uskupení Schola Gregoriana Pragensis se letos v soboteckém kostele představil mužský pěvecký sbor Beseda z Valašského Meziříčí. Toto těleso je se Sobotkou spjato především osobou profesora Jiřího Demela, pravidelného návštěvníka Šrámkovy Sobotky, který byl v závěru života také členem občanského sdružení Přátelé Šolcova statku.

V ambiciózně pojatém programu byla zahrnuta díla autorů od 16. století (Lasso, Palestrina, Gallus) v podstatě do současnosti (Pappert), šlo tedy o repertoár náročný v mnoha ohledech. Po procítěném začátku (*Dona nobis pacem, Tibi soli peccavi*) se projeví i intonační nedostatky, nejcitelnější v Poulencově modlitbě *Seigneur*. Oceňuji však snahu tyto nedostatky vyrovnat jednak zastoupením dvou dam, které vypomáhaly kontratenorům ve falzetových pasážích, jež běžně spadají do ženského rozsahu, a jednak všeobecným nasazením. Jen škoda, že tento elán nevydržel i při interpretaci Foersterovy písně *Oráč*. Tato skladba nabízí velké možnosti pro práci s emocemi a dynamikou, bohužel však zůstalo spíš u formálního přednesu. Upřímně se však těším, že se citovější poloha sboru Beseda naplno projeví při dnešním koncertě v zahradě Šrámkova domu, kde budou na programu tohoto evidentně všestranného tělesa pro změnu lidové písně.

Přes všechny drobné výtky doufám, že nám pánové zůstanou co nejdéle zachováni, a přeji jim mnoho úspěchů při další práci. Existence sborů jako valašskomeziříčská Beseda dokazuje, že sborový zpěv lze úspěšně provozovat v každém věku.

Kateřina Veselovská

Monodrama

Pódium městského divadla si pro sebe včera večer samojediný zabral a pozornost diváků dokázal na dvě hodiny více či méně upoutat Libor Ulovec, herec pražského divadla SoLiTEater, s monodramatem *Svou vlastní ženou*. Jediný protagonista této hry obhospodařuje nejen hlavní roli, postavu berlínského transvestity Lothara alias Charlotte von Mahlsdorf, ale i několik vedlejších a množství epizodních rolí.

Mezi nimi suverénně přechází především střídáním jazykových a pohybových rejstříků pro každou postavu specifických (u okrajových rolí je tato specifčnost pochopitelně nižší). Zvláště působivá jsou právě převtělení nejúspěšnější – signalizovaná třeba pouhou změnou napětí těla či osvětlení scény. Kterákoli z okolních postav ovšem není sama za sebe, ukazují všechny zpět k ústřední roli,

od níž si Ulovec ve stálém oděvu zestárlé Charlotte pouze odskakuje.

Tím nejzásadnějším, co po hře zůstává, je otázka: kdo je Charlotte? Zprvu zdánlivě čitelná, třebaže bizarní postava homosexuálního transvestity, protagonistou podaná téměř ve smyslu stereotypu, s jistou pitvorností, nabývá napřed svou závažnost díky své nedobrovolné pozici v dějinách 20. století, pro jehož totalitní režimy je Charlotte figurou zhola nepřijatelnou, či přímo „lovnou zvěří“. Nabízí se čtení hlavní postavy jako queer-hrdiny, po svém procházejícího desetiletími represe a tabuizace.

Především v druhé polovině (o krapítek rozvleklejší, než bylo třeba) se však tato perspektiva problematizuje – Charlotte se ukazuje jako vypravěč nespolehlivý. Jediným korektivem přitom jsou záznamy východoněmecké tajné služby, jimž také nelze slepě věřit. Charlotte je beznadějně ukryta za svou sentimentalitou, za letitou sebestylizací, sebekonstrukcí; maska už dávno vrostla do tváře. Přímým otázkám po minulosti hrdinka stále otevřeněji uhýbá, ignoruje je. Je sama, po svém – těžko říct, kudy k ní.

Radek Ocelák

Lék na chmury

Slovníkové heslo popisuje Condurango jako bylinný likér, sladové víno s přísadkou extraktu z popínavé rostliny Marsdenia Condurango původem z Jižní Ameriky. Tato rostlinka podporuje činnost trávicí soustavy, laicky řečeno, je zkrátka dobrá na žaludek. Kromě toho (a to je pro nás důležitější) je to také hudební kapela založená na počátku 80. let tehdejšími studenty pražské DAMU – Barborou Hrzánovou a Pavlem Andělem. Nutno poznamenat, že skupina Condurango člověku chuť opravdu spraví. V setmělé zahradě Šrámkova domu se sešlo velké množství posluchačů, původně snad s cílem prohlédnout si zblízka známou herečku. Nicméně od chvíle, kdy zazněly první tóny večera, počalo téct víno proudem a mou tvář přihlouplý opilecký úsměv už neopustil.

Kapela vystoupila ve složení: Bára Hrzánová, Ivo Novák, Vladimír Kosík a Míla Šikola. Na pódiu bylo použito nezměrné množství hudebních (i nehupebních) nástrojů. Přiznávám se, že jsem se svými pokulhávajícími znalostmi hudby rozpoznala pouze kytaru a violoncello, což mi ovšem výsledný dojem rozhodně nikterak nepokazilo. Ba naopak! Sveží a netradiční zážitek přebyl všichni únavu a já se vydala na cestu po vlnách úžasné hudby, geniální lyriky a neskutečně dobrého humoru. Paní Hrzánová se naposledy zúčastnila Šrámkovy Sobotky před třemi lety, kdy excelovala hrou *Hrdý Budžes*.

Ona prostě umí bavit a potvrdila to i svou „folkovou“ historickou z počátků 90. let – jen za tu sklídila potlesk hodný celovečerního představení.

Před mýma očima se drobná Hrzánová měnila hned v divokou, temperamentní Španělku, která tleská do rytmu latinsko-americké hudby, hned zase v elegantní šansonovou zpěvačku. Bylo se na co dívat, a hudbu samotnou bych označila za jedinečně jedinečnou. Zážitek byl „sladší než mango“, jak nám ostatně kapela naznačila již svou první písní. Kromě původních textů zazněly i básně Otokara Březiny, Federica Garcíi Lorky a Christiana Morgensterna, jehož *Tapetový květ* se stal podle mého názoru vrcholem vystoupení.

Nakonec jsme se dočkali jak natřikrát slibované písně *Vlaštovka*, tak i drobné roličky slovenské fenky Rozárky. Málokdy se podaří, aby byl hudební zážitek přístupný všem divákům napříč generacemi. Včera večer se to však podařilo, kapela Condurango dokázala vytvořit jedinečnou atmosféru, která přehlušila i neodbytné chuťové buňky toužící po nějaké lahůdce z okýnka. Kapela byla dvakrát vytleskána zpět na pódium, a nebýt už pozdních večerních hodin, tleskalo by se až do dnes.

Lucie Šťastná

Šifra mistra Hynka

Prakticky každý středoškolský student ví, že Mácha do svého deníku zašifroval prasečinky. Pokusme se nyní nahlédnout podrobněji nikoli na to, co Mácha v deníku šifroval, ale jakým způsobem šifroval.

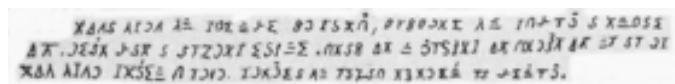
Šifra, kterou Mácha ve svém deníku použil, se řadí mezi tzv. monoalfabetické substituce. Její princip spočívá v tom, že se každý znak šifrovaného textu nahradí znakem jiným, ať už vybraným z existující abecedy, nebo (a to je Máchův případ) zcela vymyšleným.

Výhodou tohoto typu šifry je, že práce s ní není komplikovaná – když si na svou alternativní abecedu autor zvykne, dokáže s ní psát téměř stejně rychle, jako by psal nešifrovaně. Hlavní nevýhodou pak je, že se šifra dá poměrně snadno rozluštit. Koneckonců, i ryzímu amatérovi, jakým byl Jakub Arbes, zabrala kryptoanalýza jen jeden večer. V době rozvinuté výpočetní techniky je monoalfabetická substituce překážkou v podstatě jen symbolickou. Ukažme si ale, jak se dá Máchova šifra prolomit i bez použití počítače, pěkně po arbesovsku. Máme text, který je psán zdánlivě nesrozumitelně, ale máme alespoň jistý důvod očekávat, že je psán česky. V tu chvíli už známe spoustu pravidel, která můžeme pro luštění využít. Například víme, které znaky se budou vyskytovat nejčastěji (E, O, A, I, N, S, T, R...) a které znaky můžou vystupovat jako samostatné slovo (A, I, K, O, S, U, V, Z).

Pracovat se dá i s faktem, že se jedná o deníkovou formu – můžeme očekávat zvýšený počet písmen L na konci slov nebo četný výskyt čtyřpísmenného řetězce JSEM. Velkou nápořevdu nám Máchá zanechal v diakritických znaménkách – v podstatě nám zcela zadarmo věnoval U (jediné písmeno s kroužkem) a E (jediné písmeno, nad kterým se může vyskytovat čárka i háček).

Další obvyklou pomůckou je porovnávání frekvence znaků na začátcích a koncích slov. Zde ale na nás Karel Hynek Máchá vyzrál – sudé řádky totiž zapisoval zprava doleva, čímž celý systém začátků a konců slov znepréhlednil. Jakubu Arbesovi tím zamotal hlavu na několik hodin.

Nyní již máte dostatek indicií, abyste se mohli sami pustit do luštění následující ukázky deníkového zápisu ze září roku 1835. Odměnou vám bude pocit, že před vámi kníže české poezie nic neskrývá.

Ondřej Šmejkal

Jeden den s Honzou Janatkou

Počínaje dnešním dnem se můžete každé ráno těšit na novou rubriku „Jeden den s...“. Jejím prostřednictvím budete moci každý den strávit s jedním konkrétním člověkem účastnícím se festivalu.

Šrámkova Sobotka disponuje mnoha lidskými opěrnými body, bez kterých by určitě neměla takovou úroveň, jakou se nyní může chlubit. První díl našeho seriálu je právem věnován Honzovi Janatkoví, vedoucímu kulturního střediska. Možná budete překvapeni, kolik věcí se dá za jeden den stihnout...

„Vstávám v sedm, budím se u mámy, kde během festivalu bydlím, protože z Lavic bych to měl daleko a vstával bych ještě dřív. Následuje obligátní sprcha, protože začít po čtyřech nebo pěti hodinách spánku normálně fungovat bez sprchy prostě nejde. Po ní už musím vyrazit směr náměstí, abych byl okolo půl osmé u sebe v kanceláři. Zjistím, co a jak, co je potřeba dnes udělat a co se všechno událo přes noc, protože Šrámkova Sobotka nikdy nespí. V ideálním případě si napíšu seznam úkolů na papír, který po pár vteřinách ztratím a celý den ho průběžně hledám. Následně se sejdu s Hadžim (Radim Kučera, pozn. red.) a dalšími dobrými dušemi, co jsou vzhůru před devátou ranní, a rozdělíme si úkoly. Když to trochu zkonkretizuju, tak třeba dnes bylo potřeba ještě před slavnostním zahájením řešit technické záležitosti okolo projekce a celkové organizace. Tím se

hned ze začátku potvrdilo, že tradice se bude opakovat a neděle pro mě bude největší dřinou celé Šrámkovy Sobotky, stejně jako všechny ty roky před tím – důkaz je ostatně i to, že první jídlo si dávám teď, v sedm hodin večer. Slavnostní zahájení je také vlastně jediným představením, které jsem dneska viděl. Měl jsem hlavně radost z malého Jeníka, který tu dobu na pódiu ustál bez breku a očividně ho to tam docela bavilo. Následovala ovšem záplava problémů, které byly potřeba řešit, a to nejlépe všechny najednou. Občas si tak říkám, že bych potřeboval pět rukou a minimálně osm telefonů... Jak říkám, je to honička. Ale mě to baví. Sice po skončení festivalu potřebuju několik dní opravdu hluboký oddech, ale kdyby mě všechno tohle nebavilo, asi bych to už dneska nedělal.“

Michal Sedláček

Rozhlasovky na parná odpoledne

Již několik let jsou nedílnou součástí festivalu Šrámkova Sobotka pravidelné rozhlasové poslech, které lze považovat za nezanedbatelný doplněk přednášek, seminářů, divadelních představení, koncertů a ostatní produkce. Posлуhači mohou očekávat jednak nevšední zážitky s klasickými, ale i současnými audio nahrávkami, souvisejícími s tématem daného ročníku festivalu, jednak se mohou spolehnout na žánrovou pestrost.

Dramaturgie pro letošní rok je tematicky poněkud ohraničena dvouletým výročí narození Karla Hynka Máchy. Vědom si možného monotematického vyznění, rozhodl jsem se klást při výběru nahrávek důraz na žánrovou pestrost – když už ne z hlediska literárního, tak aspoň z toho rozhlasového. Čekají na vás dvě rozhlasové hry, jedno monodrama, úryvek z románu, literární pásmo a zhudebněná poezie. Konkrétně se můžete od pondělí do pátku vždy od 16.00 těšit na tyto pořady:

Pondělí. Rozhlasový portrét K. H. Máchy *Jasná noci, temná noci*, který roku 1980 připravil mácholog Karel Mráz a natočila ho režisérka Olga Valentová. Hrají Vladimír Brabec, Viola Zinková, Rudolf Pellar a Josef Červinka.

Úterý. Rozhlasová úprava románu *Kat*, dle dramaturgie E. F. Buriana, kterou v roce 1965 nastudoval režisér Josef Henke. Těšit se můžete na herce zvučných jmen, kupříkladu Otakara Brouška st., Vladimíra Šmerala, Irenu Kačírkovou, Jaroslava Kepku, Alfreda Strejčka a další.

Středa. Úryvek z prózy *Cikáni*, který v roce 1974 nastudoval režisér Oldřich Hoblík s hercem Ludkem Munzarem, a monodrama Pavla Vašáka *Život Lori Šomkové*

s *Hynkem Máchou, básníkem lásky*, které roku 1998 natočil s Taťjanou Medveckou režisér Dimitrij Dudík.

Čtvrtek. *Máj*, tradiční báseň, doufám však v dosti ne-tradičním provedení skifflové skupiny Kontra, později Traxleři. Původně vznikla pro účely poetické divadelní kavárny Viola. Recituje Jiří Bednář, režijně se na nahrávce v roce 1967 podíleli nedávno zesnulý Vladimír Justl a Petr Adler.

Pátek. Rozhlasová hra na motivy Máchovy *Márinky* a knihy vzpomínek herce Jana Kašky, *Přátelé od Kajetánů*. Napsal ji Jiří Šotola a v roce 1976 ji nastudovala režisérka Alena Adamcová. Účinkují Alfred Strejček, Jaroslav Satoranský, Daniela Kolářová, Jiří Klem a další. Jako bonus přidáme novou hru Aleše Vrzáka, která bude zde v Sobotce uvedena ve světové premiéře.

Věřím, že si z nabídky těchto pěti poslechů vyberete.

Jakub Kamberský

Badlands (Zapadákovi)

Dnes začínáme krátkou sérii filmových projekcí, které spojuje motiv (ne)romantické revolty, případně snahy stát, obvykle ve dvojici, proti zbytku společnosti.

Film *Badlands*, v Čechách známý pod mírně zavádějícím titulem *Zapadákovi*, natočil Terrence Malick v roce 1973. Originální název je víceznačný, pro americké publikum je však nejzjevnější odkaz na žhavou, neúrodnou oblast v Kalifornii, rozsáhlé pouště plné kaňonů a monumentálních skalních útvarů. Do *Badlands* zeměpisných i obrazných ve filmu míří dvojice mladých, hezkých, naivních lidí, která se rozhodla, že chce žít spolu a podle svého a protože jí v tom stále někdo brání, musí občas někoho zabít. Ačkoli film vznikl podle známého případu z konce padesátých let, jednoho z těch, které se stávají ozdobou černých kronik, nejde o akční rekonstrukci, naopak jde o film překvapivě lyrický. Stejně jako ve svých následujících filmech autor výborně užívá voiceoveru, který mnohdy kontrastuje s obrazem: vypravěčem je totiž ona dívka z vraždícího páru, která si svého milence značně idealizuje a ani se nesnaží pomyslet na důsledky jeho konání.

Druhý celovečerní snímek Terrence Malicka, *Days of Heaven* (1978), v těchto dnech uvádí karlovarský filmový festival. Po tomto filmu autor dvacet let netočil a vrátil se až s úspěšným projektem *The Thin Red Line* (1998). Od té doby dokončil další dva filmy a třetí chystá.

Filmové projekce se budou konat vždy ve 22.00 ve Šrámkově domě.

Antonín Handl

Chodíme s Máchou: Z Kokořína do Mladého Boleslavu

Ve čtyry hodiny pujdeme ze starého Kokořína oudolím Starovojtěšským na Housku, zde nám lze býti do sedmi hodin, odtud na Bezděz, tam pobudeme do třech hodin. Z Bezdězu po silnici do Mladého Boleslavu; – tam náš druhý nocleh; dříve však se podíváme do Zalužan.

Délka: 48 km, převýšení mezi startem a cílem: –88 m, kalorií: 2342.

Tereza Botlíková

Stalo se

Opět bylo vedro. Jan Samšiňák prozradil, že s hygienou je na tom lépe, než se povídá. Pokladní účtenky podle německých vědců způsobují mužskou neplodnost, ztrátu libida a impotenci. Podle českého vědce Jiřího Sádla, známého i z našeho festivalu, je Máchův kraj ostrůvkem tajgy ve střední Evropě. Berdych se pokoušel o Wimbledon, Nadal mu to nandal. Helena Kunčarová kvůli alergii v neděli ráno odjela – v žebříčku redaktorů uvedených v tiráži tak předstihla Hanuše Axmanna, který na Sobotce v roce 2007 strávil rovněž pouze jedinou noc, ovšem odehrál zde alespoň koncert. „Kontinuální gavagaj,“ pravil Konrád. Tomáš Křikava zapomněl zamknout spořitelnu.

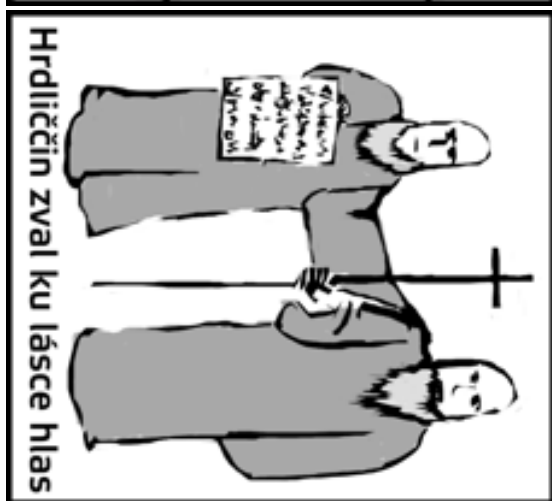
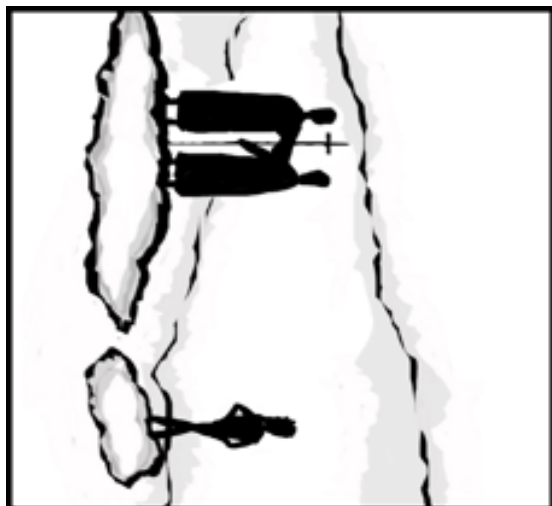

splav.redakce@gmail.com

Errata

Dnes jsme byli upozorněni, že úvodní kolečko dílen není veřejně přístupným bodem programu, ale pracovní schůzkou, na které se řeší mimo jiné také prezence studentů. Omlouváme se tímto paní Janě Štefánkové, která byla naším omylem uvržena do špatného světla. Slibujeme, že pokud se v oficiálním programu objeví další neveřejné body, budeme vás včas informovat.

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník
Vychází v Sobotce během 54. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 3. do 10. 7. 2010. Cena 10 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, Milady Horákové 123, 160 00 Praha 6, IČ 26674122.

Redakce: Tereza Botlíková, Anna Buchalová, Antonín Handl, Helena Kunčarová, Radek Ocelák, Jan Prokopius, Vít Prokopius, Michal Sedláček, Lucie Šťastná, Kateřina Veselovská, Martin Vlček

www.splav.cz

splav.redakce@gmail.com

Evidenční číslo MK ČR E 15812

